

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 108/02-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. júna 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť L. Ľ., bytom Ž., zastúpeného komerčným právnikom JUDr. F. B., Ž., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 467/92 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 467/92 **p o r u š i l** právo L. Ľ., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 467/92 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. L. Ľ. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (slovom jedenstotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. L. Ľ. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 400 Sk (slovom dvanásťtisícštyristo slovenských korún), ktorú je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť komerčnému právnikovi JUDr. F. B., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 7. októbra 2002 č. k. I. ÚS 108/02-12 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) s'ťažnosť L. Ľ., bytom Ž. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného komerčným právnikom JUDr. F. B., Ž., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Žiline (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 467/92.

V s'ťažnosti uviedol, že 29. novembra 1989 podal okresnému súdu „žalobu voči býv. 1. VŠDS Žilina a 2. Československému štátu, vojenskej správe, zast. Vojenským oddelením pre zastupovaciú činnosť, Bratislava o náhradu škody z choroby z povolania“. Rozsudkom okresného súdu z 12. novembra 1990 sp. zn. 12 C 926/89 bolo žalobe sčasti vyhovené a následne rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 21. marca 1991 sp. zn. 18 Co 94/91 bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený tak, že žaloba s'ťažovateľa bola zamietnutá. Na základe s'ťažnosti pre porušenie zákona Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom z 31. januára 1992 sp. zn. 8 Cz 23/91 rozhodol tak, že

uvedenými rozsudkami bol porušený zákon, a preto ich zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Následne okresný súd rozhodol rozsudkom z 23. marca 1998 sp. zn. 12 C 467/92 tak, že žalobe vyhovel. Na základe odvolania jedného z odporcov Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením zo 7. júna 2000 sp. zn. 8 Co 2010/99 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Odvtedy ani po uplynutí ďalších dvoch rokov nebolo okresným súdom vo veci rozhodnuté. Podľa sťažovateľa „ide o čítankový príklad porušovania čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, keď pod vplyvom zbytočných prietáhov v súdnom konaní nedošlo ani po dlhých trinástich rokoch od podania žaloby k jej právoplatnému ukončeniu“. Zo strany sťažovateľa boli zbytočné prietahy v súdnom konaní predmetom množstva urgencií, upozornení a sťažností.

Sťažovateľ podľa konečného návrhu z 11. apríla 2003 preto žiadal, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Právo L. Ľ. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 467/92 porušené bolo.

2. Okresnému súdu v Žiline prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 467/92 konal bez zbytočných prietáhov.

3. L. Ľ. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 13.000.000,- Sk (...), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd v Žiline je povinný vyplatiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu JUDr. F. B., komerčného právnik, Ž., trovy právneho zastúpenia pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo výške 13.200,- Sk (tri úkony práv. pomoci – prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie na Ústavný súd SR z 25. 6. 2002 a písomné vyjadrenie z 11. 4. 2002 – po 4.270,- Sk za jeden úkon a 3 x režijný paušál po 130,- Sk) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd,

zastúpený jeho predsedom JUDr. P. H., vyjadrením z 5. augusta 2002, 16. januára 2003 a 23. mája 2003 a právny zástupca sťažovateľa JUDr. F. B. vyjadrením z 11. apríla 2003.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. V dôsledku toho senát sťažnosť sťažovateľa prijatú podľa čl. 127 ústavy prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého spisu.

II.

Na základe spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 467/92 a písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Dňa 29. novembra 1989 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľa, ktorou uplatnil nárok na náhradu škody z choroby z povolania proti žalovaným „1. VŠDS Žilina a 2. Československému štátu, vojenskej správe, zast. Vojenským oddelením pre zastupovaciú činnosť, Bratislava“ (ďalej len „žalovaný v prvom rade“, resp. „žalovaný v druhom rade“). Vec bola zapísaná pod sp. zn. 12 C 926/89, pod ktorou okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom z 12. novembra 1990, ktorý následne spolu s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 21. marca 1991 č. k. 18 Co 94/91-47 zrušil najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 8 Cz 23/91 z 31. januára 1992 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že „konajúce sudy (...) vo veci rozhodli bez náležitého ozrejmienia

všetkých skutkových okolností významných pre posúdenie opodstatnenosti žaloby (...)
V ďalšom konaní je preto potrebné odstrániť vytýkané nedostatky pri zisťovaní skutočného stavu veci a po doplnenom dokazovaní znovu posúdiť, kedy u žalobcu došlo k vzniku škody stratou na zárobku v príčinnej súvislosti s chorobou z povolania a v akom rozsahu je opodstatnený nárok na jej náhradu s ohľadom na priemerný mesačný príjem pred vznikom škody a dosiaľ poukázané plnenie“. Po doručení spisu 25. marca 1992 okresný súd vec zapísal a ďalej vedie pod sp. zn. 12 C 467/92.

2. Po upresnení označenia žalovaného v druhom rade (Slovenská republika – Armáda Slovenskej republiky, zastúpená Vojenským úradom pre právne zastupovanie Bratislava) ústne do zápisnice spísanej so sťažovateľom na okresnom súde 24. marca 1993, následnom ústnom pojednávaní 21. apríla 1993, vyžiadaní dokladov od zástupcu žalovaného v druhom rade prípisom z 21. júla 1993, ústnom pojednávaní 28. septembra 1993, vyžiadaní dokladov o výške dôchodku od právnej zástupkyne sťažovateľa pred okresným súdom (advokátky JUDr. M. P.) a po ich predložení okresnému súdu 29. septembra 1993 bolo nariadené ústne pojednávanie na 5. október 1994, ktoré bolo bez prejednávania veci odročené z dôvodu, že právny zástupca sťažovateľa (JUDr. F. B.), ktorý nemal vykázané doručenie predvolania (zo spisu nevyplýva jeho odoslanie), sa na pojednávanie nedostavil.

3. Po tom, čo právny zástupca sťažovateľa v predĺženej lehote podal okresnému súdu na základe jeho výzvy z 5. októbra 1994 špecifikáciu pohľadávky z 29. decembra 1994, okresný súd nariadil pojednávanie na 23. jún 1995, ktoré odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania na základe návrhu žalovaného v druhom rade, ktorý žiadal toto dokazovanie vykonať najprv z odboru bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a potom podľa jeho výsledku z odboru účtovníctva. Okresný súd uznesením zo 7. augusta 1995 ustanovil súdneho znalca z odboru bezpečnosti práce – dopravy, ale uznesením z 27. mája 1996 ho zrušil z dôvodu, že znalec poverený vypracovaním posudku oznámil (listom z 20. septembra 1995), že nie je možné, aby vypracoval znalecký posudok z dôvodu jeho zdravotného stavu, ako aj z dôvodu, že vykonáva znaleckú činnosť len v oblasti zdvíhacích zariadení, a zároveň okresný súd týmto uznesením (z 27. mája 1996) nariadil vo veci znalecké dokazovanie znalcom z odboru účtovníctva, ktorého vypracovaním poveril

súdnou znalkyňu A. G. Zo spisu vyplýva, že okresný súd v období medzi uznesením zo 7. augusta 1995 a uznesením z 27. mája 1996 zisťoval vhodného znalca za účelom podania znaleckého posudku z odboru bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v leteckej doprave a v tejto súvislosti opakovane žiadal o vyjadrenie i právneho zástupcu sťažovateľa a nakoniec nariadil aj pojednávanie na 15. marec 1996, ktoré odročil na neurčito „s tým, že bude nariadené znalecké dokazovanie ohľadne porušenia predpisov pri ochrane bezpečnosti a zdravia pri práci“. Znalecký posudok, ktorý mala súdna znalkyňa podať na základe uznesenia z 27. mája 1996 v lehote dvoch mesiacov, podala okresnému súdu spolu s vyúčtovaním znaleckej odmeny až 2. júla 1997 po tom, čo jej bola táto lehota konajúcou sudkyňou predĺžená podľa úradného záznamu z 24. februára 1997 (č. l. 141) z dôvodu, že ide „o závažnú problematiku, kde je náročné získať doklady“.

4. V júli 1997 okresný súd doručil znalecký posudok účastníkom konania, vyzval ich na vyjadrenie sa k nemu a zároveň rozhodol o znaleckej odmene súdnej znalkyne uznesením z 18. júla 1997, ktoré však bolo na základe odvolania žalovaného v druhom rade uznesením krajského súdu sp. zn. 6 Co 1600/97 z 31. októbra 1997 zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Spis bol za tým účelom na krajskom súde od 24. októbra 1997 do 25. novembra 1997.

5. Okresný súd po písomných vyjadreniach účastníkov konania a odročenom ústnom pojednávaní 20. februára 1998 vypočul súdnu znalkyňu na ústnom pojednávaní 18. marca 1998 a rozhodol vo veci rozsudkom z 23. marca 1998. Jeho písomné vyhotovenie v rozsahu piatich strán bolo účastníkom konania (ich právnym zástupcom) doručené 28. augusta 1998.

6. Proti rozsudku podal odvolanie žalovaný v druhom rade 14. septembra 1998 a sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu ho podal 11. septembra 1998 tak, že ho „odôvodní dodatočne“, čo urobil podaním z 27. novembra 1998 (doručeným okresnému súdu 30. novembra 1998), v ktorom uviedol, že napáda rozsudok „do časti prisúdených úrokov z omeškania“, a zároveň v rovnakom čase iným podaním z 27. novembra 1998 sa vyjadril aj k podanému odvolaniu žalovaného v druhom rade. Okresný súd rozhodol o znaleckej odmene znalkyne uznesením z 30. marca 1999, proti

ktorému žalovaný v druhom rade podal odvolanie 23. apríla 1999, ktoré bolo v auguste 1999 doručené ostatným účastníkom konania.

7. Za účelom vybavenia uvedených odvolaní bol spis okresného súdu predložený krajskému súdu 30. augusta 1999 a vrátený okresnému súdu 12. septembra 2000 po tom, čo krajský súd po nariadenom pojednávaní uznesením sp. zn. 8 Co 2010/99 zo 7. júna 2000 napadnutý rozsudok okresného súdu z 23. marca 1998 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že doteraz „nemožno spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti ustáliť výšku a titul nárokov, ktoré si navrhovateľ voči odporcom uplatňuje (...) V ďalšom konaní zo strany okresného súdu bude preto potrebné postarať sa o presné vymedzenie predmetu konania, opätovne nariadiť znalecké dokazovanie za účelom zistenia výšky škody navrhovateľa, ktorá mu v súvislosti s chorobou z povolania podľa § 194 a § 195 Zákonníka práce vznikla, uložiť odporcovi, a to i pod následkom poriadkovej pokuty povinnosť súdnej znalkyni poskytnúť doklady potrebné pre vypracovanie znaleckého posudku a vo veci opätovne rozhodnúť“. Krajský súd zároveň uznesením sp. zn. 8 Co 2011/99 z 9. júna 2000 napadnuté uznesenie okresného súdu z 30. marca 1999 potvrdil. Tieto uznesenia krajského súdu boli účastníkom doručené v dňoch 29. a 30. septembra 2000. Počas tohto odvolacieho konania rozhodoval najvyšší súd uzneseniami zo 16. septembra a 20. októbra 1999 o vylúčení predsedu senátu, resp. sudcov príslušného odvolacieho senátu z dôvodu ich pomeru k súdnej znalkyni, ktorá podala znalecký posudok pred okresným súdom.

8. Pojednávanie, ktoré okresný súd nariadil na 25. október 2000, bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania. V podaní z 30. novembra 2000 sa právny zástupca sťažovateľa vyjadril tak, že znalecké dokazovanie na otázku, či u sťažovateľa pretrváva choroba z povolania – hluchota, považuje za „nadbytočné“, a odvolal sa na posudok a rozhodnutie Okresného úradu v Žiline, odboru sociálnych vecí z 13. októbra 2000, resp. 16. novembra 2000, ktoré zároveň pripojil do spisu. Rovnako sa vyjadril aj sťažovateľ v podaní zo 7. marca 2001, ktorým zároveň urgoval „doriešenie sporu“, ktorý sa „aj vinou súdu vlečie už takmer neuveriteľných desať rokov“, a pripojil k nemu podanie z 11. marca 2001 označené ako „stanovisko“ a podanie z 9. novembra 1995 označené ako „prosba“ (č. l. 304 – 307). Vzhľadom na tieto podania konajúca sudkyňa

predložila 16. novembra 2001 spis krajskému súdu so žiadosťou o vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vo veci, pretože sa cíti zaujatá a že z dôvodu „negatívneho postoja navrhovateľa L. Ľ. voči mojej osobe bola som nútená podať Oznámenie o podozrení z trestnej činnosti L. Ľ. na Okresné riaditeľstvo PZ SR Žilina (...)“. Toto oznámenie sudkyne je z 22. júna 2001 (č. l. 309-310). Krajský súd uznesením sp. zn. 8 Nc 378/01 (č. l. 328) z 29. mája 2002 uvedenú sudkyňu z prejednávania a rozhodovania tejto veci vylúčil. Spis bol vrátený okresnému súdu 5. júna 2002. Počas tohto konania pred krajským súdom bolo znova najvyšším súdom (uznesením z 21. januára 2002) rozhodované o vylúčení sudcov príslušného odvolacieho senátu z dôvodov, pre ktoré už boli v tejto veci vylúčení (pozri predchádzajúci bod).

9. V nadväznosti na toto uznesenie bola vec 9. augusta 2002 pridelená na prejednanie a rozhodnutie inému sudcovi, ktorý 19. februára 2003 vo veci nariadil pojednávanie na 2. apríl 2003. Toto pojednávanie z dôvodu kolízie s iným pojednávaním bolo na žiadosť právneho zástupcu sťažovateľa preložené na 16. apríl 2003, na ktorom po vyjadreniach zástupcov účastníkov konania bola za účelom vypracovania znaleckého posudku ustanovená znalkyňa z odboru účtovníctva a pojednávanie bolo z tohto dôvodu odročené na neurčito. Podľa jeho písomného vyhotovenia, ktoré bolo expedované účastníkom 14. mája 2003, bola znalkyni na podanie posudku určená lehota 60 dní.

III.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 467/92 došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti zdôraznil ťažkosti tohto súdu v personálnom obsadení od roku 1997, keď sa vytvorili nové sudy a 10 sudcov odišlo na krajský súd, a nedostatočný „nekvalitný“ návrh na začatie konania sťažovateľa. Podľa predsedu okresného súdu v prípade uznania porušenia označeného práva treba „pri výške

finančnej ujmy“ brať do úvahy, že „prieťahy spôsobil v každom prípade i sťažovateľ samotný“.

Právny zástupca sťažovateľa zdôraznil, že v danom prípade ide o súdom zavinené prieťahy, ktoré nemajú žiaden priamy súvis s materiálnym, finančným a personálnym vybavením súdu, a odmietol tvrdenie predsedu okresného súdu o nekvalitnom návrhu sťažovateľa ako neopodstatnené.

1. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. II. ÚS 25/95, I. ÚS 3/00). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie, ktoré sa síce začalo 29. novembra 1989, teda pred viac ako 13 rokmi a šiestimi mesiacmi, a je k dnešnému dňu neskončené na súde prvého stupňa, avšak vzhľadom na to, že zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a že neobsahuje ustanovenie o spätnej pôsobnosti, relevantné obdobie, v ktorom možno skúmať, či došlo alebo nedošlo k tzv. zbytočným prieťahom v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sa začalo len 15. februára 1993 (mutatis mutandis I. ÚS 3/97).

Obdobie, ktoré v dôsledku toho ústavný súd bral do úvahy, prekročilo teda 10 rokov a 3 mesiace. K tomu však ústavný súd považuje za potrebné upresniť, že ak nie je v zásade oprávnený skúmať a rozhodnúť o porušení základných práv pred 15. februárom 1993, neznamená to, že pri celkovom hodnotení, či za obdobie, ktoré od 15. februára 1993 uplynulo, došlo alebo nedošlo k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nemôže tiež zohľadniť stav konania k uvedenému dátumu (napr. I. ÚS 39/00).

Ústavný súd je toho názoru, že uvedená dĺžka konania nebola závislá od zložitosti občianskoprávneho sporu vedeného v konaní pred okresným súdom pod sp. zn. 12 C 467/92 ani nebola vyvolaná správaním sťažovateľa, tak ako to tvrdil predseda okresného súdu.

V postupe právneho zástupcu sťažovateľa je síce možné zistiť aj prieťahy pri podaní špecifikácie pohľadávky (pozri časť II bod 3) a pri podaní odvolania proti rozsudku (pozri časť II bod 6) a takisto aj v samotnom postupe sťažovateľa pri formulovaní obsahu podaní zo 7. a 11. marca 2001 je možné vidieť jednu z príčin predĺženia konania v dôsledku zmeny zákonného sudcu (pozri časť II bod 8 a 9), nemožno ich však podľa názoru ústavného súdu považovať za také významné prieťahy (dva razy po dvoch mesiacoch) alebo príčiny, aby týmito skutočnosťami mohla byť v danej veci ospravedlnená zistená dĺžka posudzovaného súdneho konania alebo aby len na ich základe ústavný súd založil svoj záver o neporušení práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd nemohol prijať tvrdenie predsedu okresného súdu o „nekvalitnom“ návrhu na začatie konania, pretože nie je úlohou ústavného súdu posudzovať v tomto konaní kvalitu návrhu na začatie konania, a vzhľadom na dôvody, pre ktoré boli doteraz zrušené rozsudky okresného súdu najvyšším súdom (pozri časť II bod 1) alebo krajským súdom (pozri časť II bod 7), tieto tvrdenia nemajú ani oporu v záveroch uvedených súdov. Na druhej strane nemožno vylúčiť, že aj nedostatky (nejasnosť) žalobného návrhu, prípadne jeho časté zmeny atď. môžu byť posúdené ako dôvod vzniknutých prieťahov, ktoré treba plne pripísať na vrub sťažujúceho sa žalobcu. V každom prípade podľa názoru ústavného súdu aj proti správaniu žalobcu, ktoré spôsobuje prieťahy v súdnom konaní alebo ho neprimerane predlžuje, Občiansky súdny poriadok poskytuje všeobecnému súdu viaceré procesné prostriedky, ktoré dovoľujú za dodržania všetkých garancií spravodlivého procesu v zmysle v čl. 46 a n. ustanovení siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ukončiť toto správanie účastníka konania prípadne aj meritórnym zamietnutím jeho žaloby.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu ako ďalšie hodnotiace kritérium, ústavný súd ho hodnotil len za obdobie po 15. februári 1993, aj keď pri celkovom posúdení zohľadnil aj stav tohto konania k tomuto dátumu.

Relevantné obdobie, v ktorom ústavný súd preskúmal postup okresného súdu, presahuje dobu 10 rokov, čo je zdĺhavosť konania, ktorú možno z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy akceptovať len vo výnimočných prípadoch, najmä ak sa prihliadne na to, že ide o konanie, ktoré je stále na súde prvého stupňa nerozhodnuté vo veci samej a ktoré sa týka citlivého predmetu sporu – odškodnenia choroby z povolania, ktorý vo všeobecnosti vyžaduje zo strany súdu rýchle prerokovanie a rozhodnutie. Ústavný súd preto konštatuje, že vzhľadom na uplatnené nároky (náhrada za stratu na zárobku) a ich význam pre sťažovateľa sa zo strany okresného súdu vyžadovala osobitná starostlivosť pri prerokovaní predmetnej veci.

V posudzovanom období postup okresného súdu nebol zjavne bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd zistil opakované prípady nečinnosti, ktoré neboli predsedom okresného súdu vysvetlené a ktoré ústavný súd považuje za zbytočné prieťahy. Ide o nasledovné obdobia: od 29. septembra 1993 do 5. októbra 1994 (pozri časť II bod 2), t. j. 12 mesiacov na nariadenie pojednávania po predložení požadovaných dôkazov; od 23. apríla 1998 do 28. augusta 1998 (pozri časť II bod 5), t. j. 4 mesiace na doručenie písomného vyhotovenia rozsudku z 23. marca 1998 účastníkom konania (pozri tiež I. ÚS 63/00); od 11. marca 2001 do 16. novembra 2001 (pozri časť II bod 8), t. j. 8 mesiacov na predloženie žiadosti krajskému súdu o vylúčenie konajúcej sudkyne; od 9. augusta 2002 do 2. apríla 2003 (pozri časť II bod 9), t. j. 7 mesiacov na nariadenie pojednávania za účelom ustanovenia súdneho znalca povereného vykonaním znaleckého dokazovania nariadeného ešte na pojednávaní 25. októbra 2000. K tomu ústavný súd uvádza, že k tomuto prieťahu došlo v období, keď konanie trvalo už viac ako dvanásť rokov.

Vo vzťahu k obdobiu, ktoré nasledovalo po nariadení znaleckého dokazovania na pojednávaní 23. júna 1995 (časť II bod 3), ústavný súd uvádza, že znalecký posudok, ktorý sa stal podkladom pre rozhodnutie okresného súdu 23. marca 1998, si okresný súd opatril až 2. júla 1997, t. j. v lehote vyše 2 rokov, ktorú nemožno podľa názoru ústavného súdu v plnom rozsahu pričítať len náročnosti tohto znaleckého dokazovania. K tomu dodáva, že ak súd neprijal účinné opatrenia za účelom včasného podania znaleckého posudku, ktorý si vyžiadal v rámci vykonávaného dokazovania, zodpovedá z hľadiska práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov aj za prietahy spôsobené súdnym znalcom pri jeho podaní (pozri napr. I. ÚS 19/00).

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v posudzovanom konaní došlo k prietahom, ktoré sú pričítateľné postupu okresného súdu. Medzi skutočnosťami, ktorými sa ich snažil ospravedlniť predseda okresného súdu, ústavný súd nezistil žiadnu takú skutočnosť, na ktorú by bolo možné v súlade s jeho doterajšou judikatúrou prihliadnuť (napr. II. ÚS 48/96, I. ÚS 28/01, I. ÚS 159/02).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

2. V nadväznosti na tento výrok ústavný súd vyhovel žiadosti sťažovateľa a vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 13 000 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie označeného základného práva, Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcu sa účinnosti právneho prostriedku nápravy vo vzťahu k porušeniu základného práva na súdne konanie v primeranej lehote (napr. sťažnosť č. 57984/00 Milan Andrášik v. Slovenská republika, rozhodnutie o prijateľnosti z 22. októbra 2002; rozsudok D. K v. Slovenská republiky zo 6. mája 2003) v kontexte s čl. 154c ods. 1 ústavy ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľa. V tejto súvislosti ústavný súd nemohol prehliadnuť význam vyriešenia sporu týkajúceho sa choroby z povolania pre sťažovateľa v posudzovanom konaní pred okresným súdom z hľadiska naplnenia základného účelu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty v tomto prípade sťažovateľa (II. ÚS 26/95, I. ÚS 59/02). Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťúčinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím aj na prietahy spôsobené sťažovateľom a jeho právnym zástupcom (pozri bod 1 tejto časti), považuje za primerané vo výške 100 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

4. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania vo výške 12 400 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia komerčným právnikom JUDr. F. B., Ž.. Náhrada sa priznala za dva úkony právnej pomoci (príprava a prevzatie veci, sťažnosť z 25. júna 2002) v hodnote po 3 900 Sk (základom pre výpočet výšky odmeny za úkon právnej pomoci bola nominálna mesačná mzda zamestnanca

hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2001 vo výške 11 693 Sk) a za jeden úkon právnej pomoci (vyjadrenie z 11. apríla 2003) v hodnote 4 270 Sk (tu bola základom pre výpočet mzda v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk) a k tomu dvakrát náhrada režijného paušálu po 100 Sk a jedenkrát po 128 Sk [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3, § 24 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 591/2002 Z. z. o odmenách komerčných právnikov za poskytovanie právnej pomoci]. Z uvedeného vyplýva, že túto náhradu nebolo možné sťažovateľovi priznať vo výške, v akej si ju uplatnil (13 200 Sk), resp. nebolo možné uložiť jej vyplatenie na účet právneho zástupcu, pretože ani sťažovateľ, ani jeho právny zástupca tento účet nešpecifikovali pri uplatnení tejto náhrady. Inak ústavný súd v tomto bode rozhodol v súlade s podaným návrhom (petitom), tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 4.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2003